

Lathund för domare på IPMS Open 2007

Denna lathund finns för att du ska veta hur vi vill att modellerna på Open ska bedömas och vilka egenskaper hos modellerna vi vill premiera. Lathunden ska gås igenom av såväl nya som erfarna domare så att alla är införstådda med bedömningssystemet på Open.

Vad bedöms och vad bedöms inte

Övergripande gäller att i de flesta klasser bedöms endast slutresultatet. Således bedöms inte modellens korrekthet jämfört med förebilden, oavsett om det gäller modellens form, detaljer eller färgernas nyanser.

I alla klasser, med undantag för diorama och samlingar, är det endast modellen som ska bedömas. Eventuell basplatta och kringutrustning på basplattan ingår inte i bedömningen.

Poängskalan

Poängskalan löper mellan 1 och 10 poäng.

- 1 är lägsta möjliga poäng och 10 är högsta möjliga poäng.
- 0 eller 0,5 poäng får inte delas ut.
- Som måttstock utgör 5 poäng genomsnittet för alla modeller du har sett, från de första byggda modellerna i barndomen, till de absolut bästa modeller du har sett på olika tävlingar.

Det kan vara svårt att lägga medelpoängen på rätt nivå från början. Läger du snittpoängen alltför högt kan följden bli att det saknas höga poäng för de bästa modellerna. Då kan du börja om med att sänka poängen för de redan bedömda modellerna. Det gör inget om man lägger sig på för låg nivå i början då poängen istället kan justeras genom att höjas överlag.

Bedömningskriterierna

Modellerna bedöms enligt fyra kriterier:

- Helhetsintryck
- Byggteknik
- Målning och finish
- Detaljintryck

I dessa kriterier bedöms endast slutresultatet, inte mängden nedlagt arbete för att nå slutresultatet. Varje kriterium bedöms var för sig eftersom de är oberoende av varandra.

I vissa klasser tillkommer ett antal kriterier, dessa beskrivs senare.

Så här går bedömningen till

Bedömningen sker i två steg:

1. Bedöm helhetsintrycket för varje modell som ingår i klassen.
2. Bedöm därefter de övriga kriterierna för varje modell. Döm kriterierna i den ordning som de är listade i denna lathund.

Vi ska inte springa omkring med speglar eller förstoringsglas eftersom man då lika gärna kan ta fram modellkniven och dissekera hela modellen. Vi bedömer det som kan ses med blotta ögat.

Bedöm inte samma sak i två olika kriterier. (Mera om detta finns i beskrivning av de olika kriterierna nedan.)

Övrigt

Om du vid bedömning hittar en modell som du bedömer är placerad i fel klass ska tävlingsledningen genast kontaktas. Detta gäller även om någon utomstående påpekar att en modell kan ha hamnat i fel klass. Då sker eventuell omplacering av modellen i samråd med domare och tävlingsledning.

Helhetsintryck

Helhetsintrycket är det första intrycket av modellen. Modellen bedöms på avstånd. Domarens poäng ska vara ge svar på dessa frågor:

- Hur verklighetstrogen är modellen?
- Ur hur många vinklar ser modellen verklig ut?
- Hur stor del av modellen ser verklig ut?

Följande bedöms:

- Hur pass ”verklig” modellen ser ut.
Exempel: En stridsvagn ska se tung ut, ett gammalt flygplan ska se lätt och bräckligt ut, en figur ska se rörlig ut. Vidare ska modellen inte ge ett "modellaktigt" eller "byggsatsaktigt" intryck (till exempel grova detaljer, man kan se ljuset genom modellen, omålade delar).
- Lyster, realistisk, lagom blank, lagom matt.
- Ger hela modellen intryck att vara rak?

Följande ska inte bedömas under "Helhetsintryck":

- Modellens korrekthet jämfört med förebilden.
- Val av förebild.
- Val av detaljeringsgrad.
- Rakhet och symmetri hos de ingående delarna (ska bedömas under Byggteknik).

Observera att en modell kan få höga poäng på helhetsintrycket men få låga poäng på övriga kriterier när man går in för närmare granskning.

Byggteknik

Byggteknik beskriver den hantverksmässiga skickligheten vid hopsättning av modellen.

Trots ett orealistiskt slutresultat eller felaktigt intryck kan själva hopsättningen av en modell vara tekniskt perfekt och följaktligen vara värd full poäng.

Det första domaren ska kolla är att det inte förekommer exempelvis glipor, slipmärken, dåliga spacklingar, gjutmärken, gjutskarvar, delar som sitter felaktigt, limfläckar etc.

Därefter kontrolleras att modellen är rak och symmetrisk.

Detta gäller oavsett om byggsatsen är att betrakta som bra eller dålig, eller kanske till och med inte består av mer än en enda del.

En perfekt modell är en perfekt modell, oavsett hur byggaren har åstadkommit slutresultatet.

Följande bedöms:

- Skarvar, osynliga eller synliga, bristfällig spackling.
- Ytjämnhet, jämn eller är viss detaljering bortslipad, finns filmärken eller repor?
- Är gjutfel åtgärdade eller finns exempelvis synligt gjutskägg, synliga formskarvar, sjunkmärken eller märken från inloppstappar?
- Rätta vinklar vid montering av delar och detaljer.

Följande ska inte bedömas under "Byggteknik":

- Modellens korrekthet jämfört med förebilden.
- Byggets svårighetsgrad, scratchbyggda delar, konverteringar etc.
- Val av detaljeringsgrad

Målning och finish

Målning och finish avser den hantverksmässiga skickligheten vid målning och dekalering. Ett färgschema, en finish eller en vädring kan, trots att det ger ett orealistiskt intryck, vara tekniskt perfekt och följaktligen värd full poäng.

Det kan det vara märken efter penseln, ojämna färggränser, färgspruta som har spottat, ojämn finish (apelsinskal) och dammkorn. Färgövergångar och blendningar ska också bedömas.

Följande ska bedömas:

- Finish, förekommer exempelvis penselmärken, apelsinskal eller kornighet, fläckar av färg, fingeravtryck, dammkorn etc.
- Färggränser, skickliga eller till exempel krokiga, oskarpa eller dåligt maskerade.
- Färgens täckning, jämn eller till exempel för tjocka eller tunna färglager.
- Dekalarbete, ser dekalerna 'påmalade' ut eller finns exempelvis synlig dekalfilm, luftblåsor, syns tjockheten, täcker de dåligt eller är ocentrerade.

Följande ska inte bedömas under "Målning och finish":

- Modellens korrekthet i målning och finish jämfört med förebilden.
- Valet av förebild eller färgschema. Modellen ska inte automatiskt få högre poäng för att den har ett komplicerat färgschema, utan endast om byggaren lyckats med målningsarbetet.

Detaljtryck

Detaljtryck bedöms på nära håll. Domarens poäng ska ge svar på dessa frågor:

- Hur nära kan man komma innan man på detaljerna ser att det är en modell?
- Hur hög är modellens ”upplösning”?

Detaljering kan göras på olika sätt – tillägg av delar (tillåtet endast i vissa klasser), målning för att framhäva detaljer, bearbetning av ytor och linjer, förfining av byggsatsens ingående delar, osv. Om förebilden består av flera sektioner ska modellen se ut att bestå av samma sektioner och samma material som förebilden.

Det är inte mängden detaljer som avgör, utan att modellen håller en jämn detaljeringsnivå och att detaljerna är väl utförda. Detaljeringen ska alltså vara konsekvent och inte bara på vissa områden på modellen, som exempelvis cockpit på ett flygplan medan landningsställena inte har detaljerats alls.

En modell ska heller inte automatiskt få högre poäng för att den har öppna luckor med exponerad interiör, utan endast om detta ingår som ett lyckat inslag i en konsekvent detaljerad modell.

Kom ihåg att även ytor har detaljer – det är exempelvis skillnad på linjer som markerar öppningsbara luckor, plåtskarvar eller rörliga roderytter. Linjerna bör i dessa fall ha olika djup och bredd.

Således: Bedömningen av "Detaljtryck" får inte urarta till att bli ett räknande av hur många detaljer som har lagts till av byggaren. Det kan ibland hända att tillagda detaljer försämrar intrycket av modellen.

Följande bedöms:

- Detaljskärpa, skalenlig grovlek på detaljer.
- Skalenlig, detaljrik målning, olika lyster hos olika detaljer.
- Konsekvent detaljeringsnivå över hela modellen, samma upplösning överallt på modellen.

Följande ska inte bedömas under ”Detaljtryck”:

- Detaljernas korrekthet jämfört med förebilden.

Svårighetsgrad

Svårighetsgrad bedöms bara i vissa klasser.

Med svårighetsgrad menas inte hur lång tid det har tagit att bygga modellen. Istället ska domaren bedöma följande faktorer:

- Hur mycket arbete ligger bakom modellen, d v s hur svårt har arbetet varit?
- Hur stor insats byggaren har gjort när det gäller problemlösning och kreativt tänkande?
- Hur stor andel av modellen är byggarens arbete, och hur stor del är byggsatstillverkarens eller tillbehörstillverkarens?
- Vad har krävts i material och research för att genomföra arbetet?

Med dessa frågor som utgångspunkt sätts poängen. Noll poäng ges normalt för en omodifierad enkel byggsats. Tio poäng ges för en detaljerad, scratchbyggd modell av en komplex förebild.

Följande bedöms:

- Storlek på modifieringar och konverteringar, scratchbyggda delar.
- Graden av detaljeringsarbeten.
- Förebildens svårighet i att bygga, komplicerade färgscheman.
- Utgångsläget, t.ex. dåliga eller vacuumformade byggsatser.
- Problemlösningssats och kreativitet.

Följande ska inte bedömas under "Svårighetsgrad":

- Modellens korrekthet jämfört med förebilden.

Observera skillnaden mellan "Svårighetsgrad" och övriga kriterier ("Byggteknik", "Helhetsintryck" och "Detaljintryck").

Under "Svårighetsgrad" bedöms inte kvaliteten på arbetet som sådant eller slutresultatet, utan endast den nödvändiga arbetsinsatsen i sig, eller den grad av "utmaning" som bygget innebär. Eventuella brister i hantverket och realism bedöms således under de övriga kriterierna.

Idé och komposition

Detta kriterium avser endast Diorama-klasserna. Här bedöms idén bakom dioramats. Idén kan vara allt möjligt, från en komisk situation till ren "action" som beskriver någon form av skeende.

Här finns utrymme för domarens personliga smak och här ska även poängskalans hela spännvidd utnyttjas maximalt.

Domarens poäng ska besvara dessa frågor:

- Ligger det en genomtänkt idé bakom dioramats?
- Berättar dioramats en historia för betraktaren?
- Är dioramats komposition attraktiv och relationen mellan de olika elementen realistisk och logisk?

Följande bedöms:

- Motivet: Är det trovärdigt? Förmedlar motivet ett skeende, en handling, en stämning eller en miljö?
- Kompositionen: Riktas betraktarens uppmärksamhet mot det väsentliga i dioramats?
- Idén: Är den bakomliggande idén uppenbar och framgår byggarens avsikt med dioramats? Dioramats kan förmedla en historisk händelse, något tragiskt eller något roligt. Dock ska dioramats berätta något för betraktaren.

Följande ska inte bedömas under "Idé och komposition":

- De ingående modellernas korrekthet jämfört med förebilden.
- De ingående modellernas kvalitet ska inte bedömas, utan tanken bakom.

Samlingar

En samling ska ha ett tema. Den kan till exempel ge en bild av förebildens utveckling över tiden eller ett historiskt skeende, visa olika varianter eller användningar av en förebild, visa en förebild från olika tidsperioder, länder, platser eller enheter, alternativt visa olika förebilder med samma uppgift eller funktion. Andra teman kan också tänkas, det är upp till utställarens fantasi.

I klassen för samlingar bedöms endast tre kriterier

- Idé
- Presentation
- Modellkvalitet

Kriteriet "Idé" ska ge ett svar på frågan "Ligger det en bra idé bakom samlingen?"

Idé

Följande bedöms i kriteriet "idé":

- Är temat uppenbart, enkelt och klart, känns temat meningsfullt och intressant?
- Är urvalet av modeller bra? Dvs varje modell tillför något.
- Är samlingen heltäckande, eller innehåller den dubletter med för många modeller som inte tillför något eller motsatsen något väsentligt saknas som borde ha varit med.

Ett stort antal modeller ska inte automatiskt ge högre poäng, man ska inte behöva undra varför en modell är med i samlingen. Modellernas kvalitet ska inte bedömas under kriteriet "Idé".

Kriteriet "Presentation" ska ge ett svar på frågan "Har byggaren lyckats presentera sin idé på ett snyggt och intressant sätt?".

Presentation

Följande bedöms i kriteriet "presentation":

- Urvalet av modeller, det ska vara ett balanserat och matchat urval av modeller.
- Uppställning, ska vara en snygg och prydlig uppställning.
- Presentation, ska vara en intressant och informativ presentation.

Modellkvalitet

Följande bedöms i kriteriet "modellkvalitet":

- De ingående modellernas genomsnittliga kvalitet i fråga om byggteknik, målning och finish samt detaljintryck.

Följande ska inte bedömas för samlingar:

- De ingående modellernas korrekthet jämfört med sin respektive förebild.